

"КАМ-БЕК" НА

Ставот на Министерството за образование во однос на иницијативата да се воведи веронаука во основното и во средното образование е дека прво треба да се смени Законот за средно и основно образование, потоа да се прилагодат наставните програми, но и да се реши финансирањето.

Пишува:
Кокан СТОЈЧЕВ

Прашањето за повторно воведување веронаука во основното и во средното образование ја заинтригира пошироката македонска јавност, бидејќи пред неполни две години оваа настава беше укината, односно во учебната 2002/2003 година таа се одвиваше кратко време, благодарение на вмровската поддршка.

Според сите познати информации, виновници за брзото симнување на веронауката од "дневниот ред" не беше уставната пречка, туку сериозната кампања која ја водеа одредени политичари од сегашната позиција (власт). Тие успеаја во својата намера, но како што денес се одвиваат работите очигледно е дека истите лица се "пишманија" поради европскиот притисок и дневно-политичките интереси. Ретроградниот процес кај политичката конјуктура не е предизвикан од анализите и од барањата на поголемите верски заедници во Република Македонија, Македонската православна црква и Исламската верска заедница, туку од строгите европски стандарди, кои се негуваат во Унијата, а се обврзувачки за сите земји - членки на ЕУ.

СТАВОВИ НА МПЦ

Веронауката не е научна дисциплина, туку духовна немерлива вредност со која се изразува љубовта на верниците кон еднородниот Бог, па поради тоа се наметнува прашањето колку ќе можеме да ја осознаеме суштината на работите, односно на проблемот?

Претставникот на Македонската православна црква, Архимандритот Климент, вели дека можеби ќе звучи чудно, но сепак во училишниот амбиент "научниот атеизам" повеќе ја загрозува науката, отколку верата.

"Па, што ако некои не поверувале? Зар нивното неверување ќе ја уништи Божјата вера? Никако! (Рим.3, 34). Воведувањето веронаука во македонските училишта ќе го интензивира почнатиот процес на дијалог меѓу науката и верата, кој по две години пауза, според најавите, ќе продолжи во основното образование. Фактот дека училиштето во Македонија треба да се ослободи од прикриените и софистицирани притисоци на атеизмот, кој станал своевидна религија, е голем предизвик за современото општество, кое се профилира според ЕУ стандардите", истакнува Архимандритот Климент.

Според него, образовниот систем не смее да биде узурпиран од никого, а најмалку од некој кој својот тврд став

АРХИМАНДРИТОТ КЛИМЕНТ ГИ ОБЈАСНУВАШЕ МИСЛЕЊАТА НА МПЦ

го смета за неприкосновен, и кој го отфрла дијалогот за кој нашата Црква е подготвена.

"Обврска на сите нас во Република Македонија е да ја препознаеме убавината на слободата и вистинската смисла на одговорноста во животот и во верата.

Веронауката секако ја открива онтологијата и се допира до оние суштински начела во животот на човекот. Во таа насока новите визици и перспективи, допрва доаѓаат", вели претставникот на МПЦ.

Во соседството, ова прашање се решава на различни начини и сè зависи од демократските процеси.

"Во Романија, уште од револуцијата во 1990 година, државата ја врати веронау-

ката во образовниот систем, која постоела и пред Втората светска војна. Ваквиот чин таа го оправдува поради две главни причини: прво, да го обнови етносот на народот и второ, за да го покаже слободното изразување на верата. Во 1994 година во Русија беше воведена верска настава во државните училишта, а Руската црква формираше Комисија за координирање на веронауката во училишните и во вонучилишните програми. Во неа е предвидено и атестирање на кандидатите за вероучители. Во Република Чешка воведен е предметот религиозно воспитание, а во сите државни училишта, главно, се изучува христијанската католичка традиција, но се добива одре-

ДУХОВНОСТА

дено знаење и за светските религии. Во соседна Бугарија од 1997 година вероучението е воведено како изборен предмет. Во Србија и Црна Гора, со указ на премиерот Зоран Ѓинѓиќ, од 2000 година се воведени изборните предмети веронаука и граѓанска култура. Во Грција, православниот катихизис се учи и во основното и во средното образование, а предметот е задолжителен за сите ученици.

Албанија е единствена европска земја во која нема ниту една форма на веронаука. Нејзиниот пример ќе беше осамен ако во нејзино друштво не беше и нашава земја", вели Архимандритот Климент.

Тој нè потсетува на учебната 2002 односно 2003 година, кога во основното образование веронауката се изучуваше факултативно.

"Кај нас веронауката се вклучи во наставната програма само во текот на една учебна година (2002/2003), и тоа во трето одделение. Предметот беше факултативен и застапен со еден час неделно. Околу триесет вероучители беа вклучени во наставата, а нивниот отворен однос придонесе веронауката да има одличен прием кај младите ученици, но и кај нивните семејства кои претходно го одобрија изборот на предметот. Голем дел од содржините беа со широки творечки можности, од типот сликање икони, цркви и манастири, пишување литературни творби на празнични теми, а на еколошките активности, како на пример, чистење на училишниот двор, им се даваше духовно значење на грижа и правилен однос кон Божјото создание. Најпосле, некои ученици, на црковните служби на Божик и на Велигден, во литургис-

киот простор непосредно се запознаваа со значењето и со убавината на православното предание. Нашето скромно искуство бележи примери на отворена несимпатија на одредени директори во училиштата, кои не дозволија да се прават списоци на учениците кои сакаат да учат за Бога. Но, како и да е, сега веќе е издиференциран ставот на нашата Црква за веронауката, која наместо факултативен треба да стане задолжителен опционен предмет", објаснува Климент.

Програмата која е одобрена од МПЦ ќе треба да ја оформи целата содржина на предметот веронаука кој ќе се предава во училиштата, а тој не смее да биде пиетистички и да му создава морални проблеми на младиот човек, посочува Архимандритот.

"Според нас, веронауката треба да биде исповедување на верата и нејзино сведо-

чење. Митрополитот Антониј Блум вели: Ако Вие, додека говорите, чувствувате дека тоа што го зборувате го затоплува срцето, Вашето срце, тогаш, бидете сигурни, дека ги загрева и срцата на другите.

Во Македонија ни е потребен таков тип вероучители, бидејќи тие ќе ни бидат единствената гаранција дека училишната веронаука нема да се автономизира станувајќи изолиран систем доволен сам за себе".

Колку веронауката ќе пречи во наставниот процес и дали ги збогатува врските меѓу членовите на потесното македонско семејство?

"Предавањето на религијата 'на историски, филозофски и културен план' има само информативно, но не и воспитно значење за личноста. Ако прашањето на моралноста беше прашање на информираност т.е. ако некој создавајќи сè за до-

брото и за лошото, ќе му беше доволно дефинитивно да се определи за доброто, а да го отфрли злото, така што тогаш овие учебни предмети како историја на религиите или на етиката ќе беа кадарни да ги исполнат барањата. Но, не е така. Местото на веронауката во воспитно-образовниот процес е незаменлива затоа што таа го приведува човекот кон Изворот, Животот, Убавината, Правдината, Вистината, Љубовта - кон Бога", потенцира Климент.

Тој укажува дека со помош на овој предмет ќе се дополни наставната програма и ќе се проникне во сите други предмети.

"Предметите за македонски јазик и историја се недоволни за младиот човек да се здобие со целосна претстава за сопствениот идентитет, бидејќи така сосема е исклучена духовната содржина. Свкупната македонска култура низ вековите сè до Втората светска војна е одраз на христијанските духовни вредности. Многу од овие вредности и денес пулсираат во соборната свест на нашиот народ и достоинство е да се всадат во младите души. Нашите баби и дедовци учеа веронаука или закон Божји, како што тие го нарекуваа. На нашите родители едноумието им ја одзема таа можност, а мојата генерација ја сподели нивната судбина. Затоа да сториме сè што можеме за и натаму на нашите деца да не им се ускратува живото слово на верата. Во спротивно ќе станеме продолжувачи на наследеното едноумие, кое долго го понижуваше образовниот систем, обесправувајќи ги учениците и учителите", изјави Архимандритот Климент.

ЈАКУП СЕЛИМОВСКИ, ДИРЕКТОР ЗА ВЕРСКО ОБРАЗОВАНИЕ ПРИ ИВЗ

ГЛЕДИШТА НА ИВЗ

Директорот за верско образование при Исламската верска заедница во РМ, Јакуп Селимовски, зборува за првите иницијативи за воведување веронаука во образованието.

"Уште во 1992 година верските заедници во Република Македонија постојано се обидуваат да ја воведат веронауката во образованието. На тогашното раководство во Министерството за образование, при едно советување за можностите и начините за воведување веронаука во основните училишта, им кажавме дека според петте верски заедници, кои се именувани во Уставот на РМ, треба да се воведат веронаука во јавниот образовен систем, од причина што сметаме дека таа е благородна придобивка. Во минатото ние живеевме во висок идеолошки развиен општествено-политички систем каде што религијата ја сметаа како оттуѓување на свеста од човекот, опиум за народот итн., па затоа се доведовме до ситуација поголем број граѓани во земјата да не ја познаваат религијата или сосема површно да ја знаат", вели Селимовски.

Тој истакнува дека поради оваа причина граѓаните по инерција се декларирале дека ѝ припаѓаат на една или на друга религија, а тоа не го правеле врз основа на сопствената свест и совест.

"Од тие причини, кога знаеме дека живееме во мултиконфесионално, мултиетничко општество, кое претставува реалност, не можеме да живееме со илузии и со едноставно затворање на очите, туку на нашите деца треба да им кажуваме дека можеби најблиското другарче има поинакво верско припаѓање. Порано, во едноумието, поради површното знаење за религијата, родителите на своите деца им даваа погрешни слики за сопствената религија, а да не зборуваме за религијата на

соседот. Ние се доведовме до тоа одредени традиции, ако сакате и пагански обичаи, да имаат поголема вредност отколку суштинските елементи на религијата. За такви ситуации придонес имаа историјата, митовите, легендите итн., а тоа се правеше со цел некако да се замагли религијата, односно вистинското верување во едниот Бог. Од тие причини, верските заедници постојано притискаа кај политичарите, без разлика кој е на власт, да се воведат веронаука во Македонија, која заедно со Албанија, во оваа сфера претставува 'слепо црево' на Балканот", истакнува Селимовски.

По учебната 2002/2003 година ИВЗ направила анализа за приближувањето на веронауката до учениците.

"Прво, децата на вистински начин ја запознаа сопствената религија, нејзините основи, а потоа повеќето не беа оптоварени со другите, бидејќи тие нив ги прифаќаа како еднакви на себе. Во овој случај имавме само една друга методологија во верувањето и ништо повеќе, со оглед дека сите целиме кон единствена цел, веруваме или му служиме на едниот Бог. Методологијата е битна заради разноликоста и различните патишта кон таа единствена цел. Но, таа не е суштествена да не дели и да не ни овозможува да имаме меѓусебна комуникација. Тогаш - истакнува Селимовски - се правеа анкети за да ни дадат вистинска слика, бидејќи

веронауката за која сите се залагаме, најверојатно повторно ќе биде во форма на факултативна настава, значи настава со избор. За нас тоа е битно, бидејќи ние како религии се согласуваме тоа да биде настава по избор, затоа што религијата е избор, ненасилство, не присилба, туку личен пристап, лично верување, кој во овој случај останува кај родителите кои се одговорни за своите деца", објаснува претставникот на ИВЗ.

Селимовски посочува дека и покрај големиот политички прав кој се крена во однос на ова прашање, сепак резултатите од анкетите кои во тој период ги спроведоа различните етнички конфесионални групи, укажуваа на главната поента дека ако на почетокот процентот за предавање на веронауката кај децата изнесувал меѓу 30 и 40 отсто, сега на крајот од второто полугодие согласноста на родителите се движел меѓу 60 и 70 проценти. Овој процент докажал дека посетувањето веронаука практично го јакне карактерот на детето, неговиот морал, а на крајот на краиштата, тоа сфатило дека живее во некоја реалност. Претставникот на ИВЗ открива и некои детали од средбата со претседателот Црвенковски, кога се удрија темелите за враќање на веронауката во образованието.

"Се договараме за еден поинаков пристап, се договоривме да формираме ра-

ботна група која ќе ја сочинуваат претставници од петте верски заедници, а мислам дека ќе имаме претставник и од Кабинетот на претседателот на државата, од неколку надлежни министерства, а по потреба ќе ангажираме и експерти од различни сфери, социолози, педагози, психолози итн. Ние сакаме да направиме програма, проект кој ќе им предложиме на надлежните органи. Дали тоа ќе биде веронаука, дали тоа ќе биде наука за религии, некој заговара култура на религии итн., иако ние како верски заедници сме за тоа да биде класична наука со сегменти на овие други елементи. Но, се разговара за прашањата кој ќе ја изведува таа веронаука, кој ќе ги именува вероучителите, кој ќе ги обезбедува средствата, и на крај со ова се зафаќа и статусот на Богословијата, на Медресата, односно на Богословскиот факултет и на Факултетот за исламски науки во јавниот образовен систем. Ние се залагаме тоа да биде дел од јавниот образовен систем во РМ. Но, сè ова е поврзано со целината на овој проблем, кој доколку има потреба ќе покрене и одредени менувања на законските прописи. На пример, Законот за основно образование, Законот за верските заедници и религиозните групи, дури и да се интервјуира во Уставот, во член 19, кој се однесува на прашањето на секуларизмот. Многу луѓе имаат став - вели Селимовски - дека принципот на одвоеност на државата од верата е уставна брана за да не се воведува, да не се вклучува веронауката во јавниот образовен систем. Ние како верски заедници сметаме дека секуларизмот, одвоеноста не ни пречи. Ние не правиме организации и здруженија, верски активности во училиштата, туку едноставно изведуваме настава како што се изведува за секој предмет кој се предава во училиштата", вели претставникот на ИВЗ.

